

Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft (policy-dokument) – natur, landbruk og miljø

Landbruk er SpareBank 1 Østlandets nest største bransje og utgjør en stor andel av våre utlån i bedriftsmarkedet. Vi er derfor en viktig samarbeidspartner for landbruket i vårt markedsområde. Landbruk inkluderer skogbruk og jordbruk, som igjen omfatter husdyrhold.

Bærekraftig landbruk og naturforvaltning er et viktig anliggende for banken. Naturen er en fornybar ressurs om den forvaltes bærekraftig. SB1Ø ønsker å være en pådriver for bærekraftig utvikling i vårt markedsområde og vil samarbeide med våre kunder om å oppnå dette. Dette innebærer at våre kunder og forretningsforbindelser bør vurdere om sin virksomhet har negativ påvirkning på klima, miljø og natur, og jobbe målrettet med å redusere sin påvirkning. De bør også søke å styrke den positive påvirkning de kan ha på bærekraftig naturforvaltning. De bør gjøre risikovurderinger og ha egne retningslinjer på områder som har høy risiko og er relevante for egen virksomhet og overfor leverandører og andre samarbeidspartnere. Blant annet bør dette inn i kontrakter og kravspesifikasjoner. Vi ønsker også å bidra til en bærekraftig landbruk og naturforvaltning internasjonalt.

Disse retningslinjene er forankret i vår Strategi for samfunnsansvar og bærekraft og våre Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft.

I alt arbeid med landbruk og natur skal jordloven følges. Loven har som formål å:

«leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verte brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket. (...) Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltinga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.»¹

KSL (kvalitetssikringssystemet i landbruket) skal også følges. KSL er landbrukets felles kvalitetssystem for primærproduksjonen og er anerkjent av Mattilsynet som en nasjonal bransjestandard, se vedlegg. KSL bygger omdømmet for norsk matproduksjon der produktene skal være smittefrie og uten skadelige fremmedstoffer, produsert med god dyrevelferd, på en miljøvennlig måte og i et trygt arbeidsmiljø som sikrer god helse for yrkesutøverne.

Våre kunder forventes å drive sin virksomhet i tråd med internasjonale anerkjente konvensjoner, nasjonale lover og forskrifter der de opererer og krav fra råvarekjøper. Under spesifiseres noen viktige områder innen natur og landbruk. Det betyr ikke at andre er uviktige, men vi ønsker at våre landbrukskunder og øvrige forretningsforbindelser har særlig oppmerksomhet rundt at de ikke:

¹ Lov om jord (jordlova) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-05-12-23>

Biologisk mangfold og genteknologi

- bryter med internasjonale eller nasjonale retningslinjer for biologisk mangfold og genteknologi, herunder FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD) og de tilhørende Bonn-retningslinjene og Nagoya-protokollen, samt "Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold".²
- driver med produksjon av eller handel med levende genmodifiserte organismer uten tillatelse fra importlandet og uten at krav i Cartagena-protokollen er oppfylt, som er en protokoll under FNs konvensjon om biologisk mangfold. Ratifiseringen av Cartagena-protokollen er i Norge behandlet i en egen stortingsproposisjon.³
- ved store prosjekter som kan ha skadelig påvirkning på biologisk mangfold unnlater å gjennomføre miljøkonsekvensvurdering. Her kan f.eks. standarden GRI 304: Biodiversitet 2016 tas i bruk.

Dyrevelferd

- bryter med Dyrevernsloven, og unnlater å følge Mattilsynets råd om import og eksport av dyr, produksjonsdyr, dyretransport og slakting.⁴
- bryter med de anerkjente 5 friheter for dyrevelferd, fra Brambellkommisjonen: frihet fra sult, tørste og feilernæring, frihet fra fysisk ubehag, frihet fra smerte, sykdom og skade, frihet til å utøve normal atferd, samt frihet fra frykt og stress.⁵
- har uansvarlig bruk av antibiotika, som bidrar til antibiotikaresistente bakterier som kan overføres til mennesker.⁶

Naturvernområder, våtmark og torv

- har skadelig påvirkning på våtmark registrert i Ramsarkonvensjonen eller sårbare og beskyttede naturområder/verneområder registrert av den internasjonale Naturvernunion (IUCN).⁷ Det er over 60 Ramsar-områder i Norge, og flere i vårt markedsområde.⁸ Bedrifter må respektere plan for restaurering av våtmark i Norge (2016-2020), som har mål om reduserte klimagassutslipp, tilpasning til klimaendringene og bedret økologisk tilstand.
- ikke respekterer de regionale og lokale verneplanene der de opererer.⁹
- ikke respekterer nasjonale føringer for uttak av torv, spesielt torv fra høymyrer, som er en truet naturtype både i Norge og i Europa.¹⁰

² Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Miljøverndirektoratet.

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Internasjonalt/Internasjonale-avtaler/Konvensjonen-om-biologisk-mangfold-CBD/>

³ Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). Miljødirektoratet,

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Internasjonalt/Internasjonale-avtaler/Konvensjonen-om-biologisk-mangfold-CBD/>

⁴ Dyr og dyrehold. Mattilsynet https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

⁵ Hva er dyrevelferd? Mattilsynet, Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler,

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/rad_om_dyrevelferd/hva_er_dyrevelferd.5017

⁶ Antibiotikabruk, Norges Bondelag. <https://www.bondelaget.no/antibiotikabruk/>

⁷ «Vern over landegrensene». Miljøverndirektoratet <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Vern-over-landegrensene/>

⁸ «Norway currently has 63 sites designated as Wetlands of International Importance (Ramsar Sites), with a surface area of 909,134 hectares.» <https://www.ramsar.org/wetland/norway>

⁹ Eks Vern av områder i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark. <https://www.fylkesmannen.no/nb/Hedmark/Miljo-og-klima/Verneomrader/Gjennomfort-vern/>

¹⁰ Utfasing av uttak og bruk av torv. Miljødirektoratet

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2018/Februar-2018/Utfasing-av-uttak-og-bruk-av-torv/>

Verdensarv

- har skadelig påvirkning på et UNESCOs verdensarvsted. UNESCOs konvensjon for vern av verdens kultur- og naturarv er en internasjonal avtale som forplikter land til å identifisere, verne, bevare, formidle og overføre til framtidige generasjoner den del av verdensarven som finnes på eget territorium.¹¹

Vann

- starter virksomhet i områder med vannmangel uten å gjøre konsekvensanalyser av eget vannforbruk og /eller driver uansvarlig vannforvaltning som har store negative konsekvenser for mennesker og natur.
- driver alvorlig forurensing av vann og ikke gjør miljøanalyser for å unngå forurensing av vann.

Truede plante- og dyrearter

- bryter Bernkonvensjonen om beskyttelse av ville dyr og planter og deres levesteder i Europa.¹²
- driver handel med, eller har virksomhet i områder med truede plante- og dyrearter, herunder dyrearter oppført på IUCNs rødliste over truede arter, ikke tar hensyn til dem og ikke minimerer inngrep i naturen. Handel skal oppfylle CITES-betingelsene og handel med truede plante- og dyrearter som er på CITES-listene, skal ikke forekomme. Miljødirektoratet er norsk Cites-myndighet og på direktoratets sider finner man informasjon om hvilke krav som stilles for innførsel, utførsel og eierskap av truede arter og produkter fra truede arter.¹³
- innfører, setter ut eller sprer fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfold og økosystemer og således bryter den norske forskriften om fremmede organismer.¹⁴

Kjemikaliebruk og gjødsling

- har uansvarlig bruk av gjødsling og kjemikalier, og ikke følger nasjonal utvikling og regelverk rundt utnyttelsen av organiske gjødselvarer.¹⁵

Råvarer

- ikke respekterer internasjonalt anerkjente standarder og initiativer for jordbruksråvarer produsert utenfor Norge, som er forbundet med særlig miljørisiko og risiko for dårlige arbeidsforhold, som kakao, kaffe, te, soya, palmeolje, sukkerrør, bomull, biodrivstoff, etc. Der det er mulig bør relevant sertifisering av råvaren tas i bruk.¹⁶ Det finnes flere internasjonale initiativ som utvikler verktøy og veiledning som kan være til hjelp. I Norge er flerpartsinitiativet Intitativ for Etisk Handel (IEH) en relevant samarbeidspartner.¹⁷

¹¹ Verdensarvkonvensjonen. Miljødirektoratet. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Internasjonal/Internasjonale-avtaler/Verdensarvkonvensjonen/>

¹² «Vern over landegrensene». Miljøverndirektoratet <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/Vern-over-landegrensene/>

¹³ Cites verner arter. Miljødirektoratet. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Handel-med-trua-arter-CITES/CITES-verner-arter/>

¹⁴ Forskrift om fremmede organismer. Miljødirektoratet. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Regelverk/Forskrifter/Forskrift-om-fremmede-organismer/>

¹⁵ Framtidsrettet bruk av gjødsel i nytt regelverk. Miljødirektoratet. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2018/Mars-2018/Framtidsrettet-bruk-av-gjodsel-i-nytt-regelverk/>

¹⁶ Forbrukerrådets merkeoversikt. <https://www.forbrukerradet.no/merkeoversikten/>

¹⁷ <http://etiskhandel.no/Om-IEH/index.html>

Skog

- ikke overholder Skogbruksloven, som «har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.»¹⁸
- ikke respekterer forskrifter fra Fylkesmennene om vernskog.
- benytter tømmer fra aktører som driver med ulovlig tømmerhogst, salg av ulovlig hogd tømmer eller avskoging, og/eller som ødelegger tropiske regnskoger, fjerner primærskog eller fredede skoger (High Conservation Value Forests), eller har leverandører eller andre forretningspartnere som gjør det.
- driver uansvarlig skogforvaltning og bryter med det som anses som god bransjestandard, blant annet gjennom Forest Stewardship Council (FSC)¹ Der det er risiko for skadelig påvirkning bør produksjonsskog og tømmerplantasjer være FSC sertifisert.¹⁹ Dette gjelder også i høyrisiko leverandørkjeder, med papirmasse, papir, finér, møbler eller treverk.
- ikke følger EUs tømmerforordning, som skal unngå ulovlig hogst og handel med tømmer og treprodukter som stammer fra ulovlig hogst.²⁰
- har uansvarlig bruk av kjemikalier og forurensning av jord, vann og luft i papir- og papirmassproduksjon.
- ikke respekterer urfolk og lokalbefolknings rettigheter rundt bruk av skog.²¹
- driver palmeoljeproduksjon som ikke er bærekraftig.

Vi oppfordrer bedrifter som har stor innvirkning på skog- og papirindustri, til å rapportere etter CDP Forests Program (tidligere Forest Footprint Disclosure Project).²²

¹⁸ Lov om skogbruk (skogbrukslova), <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-27-31>

¹⁹ FSC, Forbrukerrådet. <https://www.forbrukerradet.no/merkeoversikten/miljo/fsc/>

²⁰ Tømmerforordningen. Miljødirektoratet.

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Regelverk/Forordning/Tommerforordningen/>

²¹ Oversikt over Urfolk-konvensjoner. FN-sambandet. <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Urfolk>

²² Forest Footprint Disclosure Project. <https://www.cdp.net/en/forests>

VEDLEGG:

Kravene i KSL-standarden bygger på offentlige lover og forskrifter, pluss noen egendefinerte krav. Lovgrunnlag og forskrifter er her gruppert under samme overskrifter som KSL-standarden.

1 GENERELLE KRAV TIL GÅRDEN

Lov om bokføring

Forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket

Lov om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven)

Forskrift om plantevernmidler

Forskrift om gjødslingsplanlegging

Forskrift om gjødselvarer mv av organisk opphav

Forskrift om skadedyrbekjempelse

Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)

Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere (Plantehelseforskriften)

Forskrift om floghavre

Forskrift om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr anlegg som benyttes ved håndteringen

Forskrift om allmenne prinsipper og krav i næringsmiddelverket (matlovsforskriften)

Forskrift om næringsmiddelhygiene (Næringsmiddelhygieneforskriften)

Forskrift om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum (Biproduktforskriften)

Forskrift om tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel

Forskrift om håndtering av utgangsstoffer for eksplosiver

2 HELSE, MILJØ OG SIKKERHET (HMS)

Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser (Byggherreforskriften)

Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv (Arbeidsmiljøloven)

Forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften)

Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning

Forskrift om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer (forskrift om tiltaks og grenseverdier)

Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn

Forskrift om elektrisk lavspenningsanlegg (FEL)

Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift)

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Lov om vern mot brann , eksplosjon og ulykker med farlig stoff, og om brannvesenets redningsoppgaver (Brann- og eksplosjonsvernloven)

Lov om tilsyn med elektrisk anlegg og elektrisk utstyr

Lov om kontroll med produkter forbrukertjenester

Forskrift om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger)

Forskrift om konstruksjon, utforming og fremstilling av arbeidsutstyr som ikke dekkes av forskrift om maskiner (produsentforskriften)

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid)

Lov om veitrafikk

Forskrift om elektrisk utstyr

Forskrift om hold av høns og kalkun

Forskrift om hold av storfe

Forskrift om hold av svin

Forskrift om velferd for småfe

Forskrift om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen

Forskrift om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff

Lov om obligatorisk tjenestepensjon

Forskrift om håndtering av utgangsstoffer for eksplosiver

3 GROVFØR, KORN, OLJEFRØ, ERTER OG FRØDYRKING

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid)

Forskrift om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften)

Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)

Forskrift om floghavre

Forskrift om fôrhygiene

4 POTETER

Forskrift om settepoteter

Forskrift om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften)

Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere (plantehelseforskriften)

Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)

Forskrift om matpoteter

Forskrift om vannforsyning og drikkevann

Forskrift om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (Matkontaktforskriften)

Forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen

5 GRØNNSAKER, FRUKT, BÆR, PLANTEKOLE, BLOMSTER OG VEKSTHUS

Forskrift om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften)

Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)

Forskrift om vannforsyning og drikkevann (Drikkevannsforskriften)

Forskrift om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (Matkontaktforskriften)

Forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen

Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere

6 DRØVTYGGERE

Forskrift om merking og registrering av lamadyr og oppdrettshjort

Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)

Forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer

Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe

Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer

Lov om dyrevelferd

Forskrift om næringsmessig transport av dyr

Forskrift om hold av storfe

Forskrift om velferd for småfe

Forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek

Lov om legemidler mv (Legemiddeloven)

Forskrift om avliving av dyr

Forskrift om overvåking og kontroll med forekomsten av salmonella hos levende storfe og svin

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid)

Lov om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven)

Forskrift om forebygging av, kontroll med og utryddelse av spongiforme encefalopater (TSE forskriften)

Forskrift om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum (Biproduktforskriften)

Forskrift om fôrvarer

Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

Forskrift om velferd for produksjonsdyr

Forskrift om sporbarhet og merking av storfe og storfekjøtt mv

Forskrift om næringsmiddelhygiene

Forskrift om fôrhygiene

Veileder til forskrift om hold av storfe (retningslinjer for hold av storfe)

7 MELK

Forskrift om vannforsyning og drikkevann (Drikkevannsforskriften)

Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse (animaliehygieneforskriften)

Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)

Forskrift om næringsmiddelhygiene

8 SVIN

Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer

Lov om sporbarhet av svin

Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer

Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)

Lov om dyrevelferd

Forskrift om hold av svin

Forskrift om næringsmessig transport av dyr

Forskrift om avliving av dyr

Forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek

Forskrift om overvåking og kontroll med forekomsten av salmonella hos levende storfe og svin

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid)

Lov om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven)

Forskrift om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum (Biproduktforskriften)

Forskrift om fôrvarer

Forskrift om velferd for produksjonsdyr

Forskrift om fôrhygiene

Forskrift om næringsmiddelhygiene

Forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer

Retningslinjer for hold av svin

9 FJØRFE

Forskrift om allmenne prinsipper og krav i næringsmiddelregelverket (matlovsforskriften)

Forskrift om forebygging av, kontroll med og utryddelse av overførbare spongiforme encefalopater (TSE)

Forskrift om fôrhygiene (Fôrhygieneforskriften)

Forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer

Lov om dyrevelferd

Forskrift om hold av høns og kalkun

Forskrift om næringsmessig transport av dyr

Forskrift om kontrolltiltak for restmengder av visse stoffer i animalske næringsmidler, produksjonsdyr og fisk for å sikre helsemessig trygge næringsmidler (Retskontrollforskriften)

Forskrift om matinformasjon til forbrukerne (matinformasjonsforskriften)
Forskrift om gjødselvarer mv av organisk opphav
Forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter
Forskrift om fôrvarer
Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)
Forskrift om animalske biprodukter som ikke er berget på konsum (Biproduktforskriften)
Forskrift om avliving av dyr
Forskrift om kontroll med salmonella i fjørfe, fjørfefôr, fjørfekjøtt og egg
Forskrift om velferd for produksjonsdyr
Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer
Forskrift om næringsmiddelhygiene
Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse (animaliehygieneforskriften)

10 HONNING

Forskrift om opprettelse av soner for å bekjempe åpen yngelrâte, Aust-Agder
Forskrift om tiltak mot pærebrann
Forskrift om avlsfremmende tiltak på bier
Lov om matproduksjon og mattrygghet mv (Matloven)
Generell forskrift om produksjon og omsetning av næringsmidler
Forskrift om birøkt
Forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddellovgivningen
Forskrift om varsel og melding om sykdom hos dyr
Forskrift om dyrehelsemessige betingelser for import og eksport av levende pattedyr, fugler, reptiler, amfibier, bier og humler
Forskrift om tilsyn og kontroll ved import og eksport av levende dyr, annet avlsmateriale og animalsk avfall innen EØS, og ved import av levende dyr fra tredjestater
Forskrift om kontrolltiltak for restmengder av visse stoffer i animalske næringsmidler, produksjonsdyr og fisk for å sikre helsemessige trygge næringsmidler (Restkontrollforskriften)
Forskrift om advarselsmerking av honning
Forskrift om honning
Forskrift om matinformasjon til forbrukerne (matinformasjonsforskriften)
Forskrift om identifikasjonsmerking av næringsmiddelpartier
Forskrift om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler
Forskrift om næringsmiddelhygiene

KSL-MEDISINSTANDARD

Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer
Forskrift om hold av høns og kalkun
Forskrift om hold av storfe
Forskrift om hold av svin
Forskrift om velferd av småfe
Forskrift om velferd for produksjonsdyr
Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid)
Lov om dyrevelferd
Lov om matproduksjon og mattrygghet (Matloven)
Forskrift om bruk av legemidler til dyr
Forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek
Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell